

UNDERRÄTTELSE

2021-09-23 Ärendenr:
NV-06449-21

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Underrättelse till regeringen enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken

Naturvårdsverket underrättar härmed regeringen enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken om Kaunis Iron AB:s (KIAB) ansökan om tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Kaunisvaara. Naturvårdsverket bedömer att det inte kan uteslutas att det är fråga om en verksamhet som i betraktande av de intressen som miljöbalken enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag.

Skäl för underrättelsen

Enligt 17 kap. 5 § första stycket miljöbalken ska en myndighet som inom sitt verksamhetsområde får kännedom om en verksamhet som avses i 17 kap. 3 § miljöbalken underrätta regeringen om verksamheten. Enligt 3 § omfattar bland annat underrättelseplikten verksamheter som i betraktande av de intressen som denna balk enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag. Enligt 4 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska, om det i mål enligt 9 kap. miljöbalken är fråga om tillstånd till miljöfarlig verksamhet vars tillåtlighet enligt Naturvårdsverket bör prövas av regeringen enligt 17 kap. 3 § miljöbalken, Naturvårdsverket i god tid innan målet sätts ut till huvudförhandling eller tillståndsbeslut meddelas anmäla saken till regeringen. För det fall att regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 § miljöbalken ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning (21 kap. 7 § miljöbalken).

Bolaget ansökte den 17 juli 2019 hos mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, om tillstånd till fortsatt och utökad gruvverksamhet vid Tapuli samt gruvverksamhet vid Palotieva och Sahavaara i Pajala kommun (mål nr M 2090-19). Ansökan har under lång tid, vid olika tillfällen kompletterats i olika delar. Ansökan kungjordes den 5 maj 2021 och handläggningen av ansökan pågår i mark- och miljödomstolen vid tidpunkten för denna underrättelse.¹ Huvudförhandling ska preliminärt hållas veckorna 3 och 4 med vecka 5 som reservvecka, år 2022. Någon kallelse har ännu inte skickats ut.

¹ För kännedom pågår för närvarande en prövning om återkallelse av det nuvarande tillståndet i mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt (mål nr M 1828-18).

Naturvårdsverkets ställningstaganden och bedömningar framgår av de yttranden som getts in till mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt. Naturvårdsverkets senaste yttrande bifogas. Övriga yttranden finns att läsa på Naturvårdsverkets webb.²

Naturvårdsverkets bedömning efter att ha tagit del av bolagets ansökan och kompletteringar är att det kan vara fråga om en verksamhet som i betraktande av de intressen som miljöbalken enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag.³ Det beskrivs närmare nedan.

Gruvor kan påverka miljön på olika sätt. En av de mest uppenbara effekterna är att gruvverksamhet tar mark i anspråk och förändrar landskapsbilden. Den aktuella ansökan avser såväl fortsatt verksamhet i ett befintligt dagbrott som tillkommande verksamhet i form av två nya dagbrott, Palotieva och Sahavaara. Av bolagets ansökan framgår beräknad areal för den sökta verksamheten. Enligt bolagets uppgifter uppgår det totala markanspråket för de båda verksamhetsområdena samt sand-och klarningsmagasin till ca 2300 ha.⁴

Påverkan från gruvverksamheten beror på flera faktorer där de mest betydande faktorerna är vad för material som bryts och hur avfallshanteringen ser ut. Andra faktorer kan vara topografi, klimat, geologi och hur känsliga omgivande recipienter är. Ett dagbrott innebär typiskt sett att grundvatten från omgivande mark (jord och berg) läcker in. Dagbrott behöver därför länshållas för att gruvverksamhet ska kunna bedrivas. Vid ett dagbrott bildas därmed en så kallad avsänkningstratt där grundvattennivåerna i mark närmast dagbrottet är lägre och påverkan avtar bort från dagbrottet. Ansökan avser dagbrott som är belägna på myrmark vilket innebär att ännu större mängder vatten läcker in och därmed behöver länshållas relativt dagbrott belägna på annan mark. Bolaget har uppgett att den tillkommande arealen för områden som kan antas ge en grundvattenavsänkning på 0,1 m eller mer är ca 1 681 ha vilket tillsammans med nuvarande och utvidgade verksamhetsområde ger en totalareal på 4 051 ha eller 2 927 ha för den sökta verksamheten.⁵

Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning framgår att våtmarkskomplexen Kokkovuoma, Tapulivuoma samt Ahenvuoma i våtmarksinventeringen tilldelats klass 1, och har därmed mycket höga naturvärden. Ovanstående våtmarkskomplex har en total yta om 11 432 hektar och ligger delvis inom

² Naturvårdsverkets yttranden i mål M 2090-19 om ny ansökan finns i tidslinjen längst ner på: <https://www.naturvardsverket.se/lagar-och-regler/provningsarenden/gruvor/domstolsprocess-om-aterkallelse-av-kaunis-iron-abs-tillstand-till-gruvverksamhet-och-anrikningsverk/>

³ Jfr. 17 kap. 3 § miljöbalken.

⁴ Se aktbilaga 218 i mål nr M 2090-19, mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, bilaga H, MKB, s. 30.

⁵ Se aktbilaga 218 i mål nr M 2090-19, mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, bilaga H, MKB, s. 215. Se även s. 61 i bilaga H9 till MKB:n, Konsekvensbedömning Natura 2000 och fridlysta arter i Kaunisvaara.

grundvattenavsänkingsområdet för dagbrotten som enligt bolaget kommer att uppgå till 4 051 hektar.⁶

Därutöver har bolaget uppgett att den sökta verksamheten innebär att 8,49–10,68 miljoner m³ processvatten/år kommer att avbördas till Muonio älv som är en del av Natura 2000-området Torne och Kalix älv med biflöden.⁷

Naturvårdsverket har under målets handläggning begärt att ansökan ska kompletteras avseende den sökta verksamhetens miljöpåverkan. Naturvårdsverket bedömer att ansökan för närvarande har brister som innebär stora begränsningar av möjligheten att bedöma vilken effekt som en fortsatt och utökad verksamhet har på omgivningen. Det innebär att det för närvarande inte är möjligt att utesluta att verksamheten kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag. Det avser bl.a. stora myrmarksområden med höga naturvärden, artskydd, påverkan på Natura 2000-området, Torne och Kalix älvsystem (SE0820430), samt påverkan på omgivande grund- och ytvattensystem.

Sammanfattningsvis bedömer således Naturvårdsverkets att det kan vara fråga om en verksamhet som i betraktande av de intressen som miljöbalken enligt 1 kap. 1 § ska främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag⁸ och att skyldigheten i 17 kap. 5 § miljöbalken för Naturvårdsverket att underrätta regeringen därför aktualiseras.

Beslut om denna underrättelse har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschefen Ingela Hiltula.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Karolina Ardesjö Lundén, tekniska handläggaren Jennifer Brammer och miljöjuristerna Therese Fällgren och Caroline Appelberg.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Ingela Hiltula

⁶ Se aktbilaga 218 i mål nr M 2090-19, mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, bilaga H, MKB, s. 215. På s. 166 och 169 anges dock att Ahenvuoma har klass 2. Naturvårdsverket har inte kontrollerat vilken uppgift som är korrekt.

⁷ Se aktbilaga 218 i mål nr M 2090-19, mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, Teknisk beskrivning, s. 64. Uppgiften avser beräknade mängder processvatten som kommer avbördas till Muonio älv under torrår respektive våtår 2027.

⁸ Jfr. 17 kap. 3 § miljöbalken.

Kopia till:

Kaunis Iron AB genom advokaten Jan Eriksson

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt

Bilagor

Bilaga 1 Skrift ansökan 2019-07-17 (aktbilaga 1 M 2090-19)

Bilaga 2 Miljökonsekvensbeskrivning 2021-03-29 (aktbilaga 218 i M 2090-19)

Bilaga 3 Bilaga H9 till miljökonsekvensbeskrivningen, *Konsekvensbedömning
Natura 2000 och fridlysta arter i Kaunisvaara* 2020-04-07

Bilaga 4 Teknisk beskrivning 2021-03-29 (aktbilaga 218 i M 2090-19)